

*Семіотика
Тризуба
у світоглядному
контексті*

Рік 1992. Після тривалих і важких дискусій у Верховній Раді відродився державний Герб України — Золотий Тризуб. До речі, слово “герб” з німецької перекладається як “спадок”, “спадщина”. Звершилася нарешті історична справедливість: Україна — спадкоємиця Київської Русі, а українці — не лише як “сини козацького роду” — підняли на свій державний щит древній знак *Володимира Великого*.

До цього часу наша символіка й досі має лише Малий Герб, а Великий — все ще залишається у далекому художньому проекті. Але український народ сповна користується й Малим, ба більше: у ньому Тризуб, цей “таємничий знак невідомого змісту” за *М. Грушевським*, став основним і самодостатнім елементом державної символіки.

Трошки історії з філософією на тлі сучасних викликів

На сьогодні існує понад 30 теорій і гіпотез тлумачення генези та семантики цього прадавнього знака, а також відповідних версій осмислення актуальності його сенсу і наслідків соціалізації. Проте, як зазвичай, одностайної думки серед українців немає.

Очевидно, і не буде, бо таємничість символу така, що кожне нове покоління з позицій свого рівня розвитку та національної свідомості відкриватиме в ньому щось нове і важливе для сучасників. Однак для всіх поколінь було, є і буде святим обов'язком — успадкувати та уберегти *Тризуб* як символ волі, демократії та знак державності соборної України, її цивілізаційного поступу.

Залежно від того, що саме автори тлумачень історично покладали в основу бачення тризуба, умовно можна виокремити три групи підходів до їхніх ознак: предметні, графічні, філософські.

Для України нині істотною є не стільки історична чи археологічна легенда Тризуба, скільки його зміст, глибина філософія того світобачення, тієї семантики та семіотики, котрі викристалізуються й асоціюються в суспільній свідомості, формують світогляд окремої особистості під життєдайними променями загадкової золоті сув'язі, а відтак — умотивовують державотворчі дії людей — хлібороба й учителя, науковця та письменника, солдата і президента.

Споконвічна наша візія Тризуба є екзистенційно-інформаційною і базується вона на філософії процесу трансмісії знань, досвіду як духовно-інтелектуального потенціалу в системі рушійних сил суспільного розвитку, найперше забезпечення його тягlosti в контексті духовного і національного відродження, великої відповідальності творчої еліти у доленосних процесах збереження тотожності народу та генерування нової інформації як першопричини нинішнього цивілізаційного поступу країни.

Такий підхід до Тризуба, на наш погляд, може внести новітні тенденції в опрацювання сучасної стратегії ідеологічного забезпечення *української національної ідеї*, додати до традиційного розуміння того, що вже сприймається як аксіома: *Тризуб* — давній знак древнього народу.

Тому не сперечаймося не тільки з приводу того, хто, коли і де його піднімав на державний щит, дотримувався геральдичних норм, а й як його розумів і, зрозумівши, розширив та трансформував у світоглядну концепцію, на базі якої, врешті-решт, об'єднав зусилля загалу для державотворення та становлення української нації.

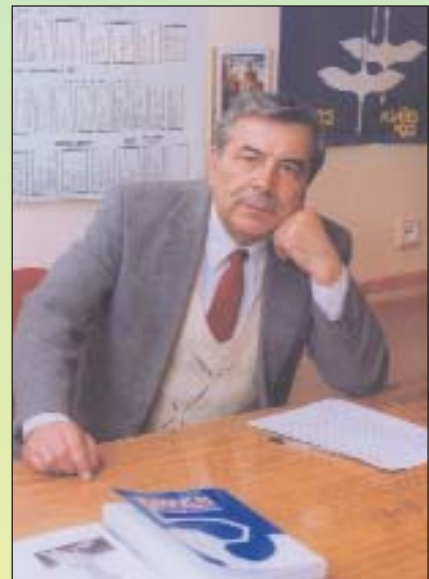
Повернутися до зазначеної тематики, свідомо ризикуючи наразитися на шквал критики різних фахівців, визнайте — це не кращий вибір, але до нього мене змусили дві обставини.

Перша — розгляд “Світоглядом” (2007, №1) проблематики Великого і Малевого Державних Гербів України лише з історично-геральдичних позицій. Друга — те, що у процесі анутовання англійською своїх статей я ще раз пересвідчився у вузькому і неналежному ставленні сучасного українського політикуму до Тризуба. Яке ж було моє здивування, коли навіть на офіційному сайті національної символіки України не виявилось адекватного перекладу англійською назви її Малевого Державного Герба — Тризуба.

Я сподівався, що українські вчені, дипломати, політики попрацювали над тим, щоб “тризуб”, як свого часу слова “спутник”, “перестройка”, автентично увійшов в іноземні мови. Натомість наитовхнувся переважно на англійський переклад, який базується на навмисно зменшувальній і принизливій назві росіянами державного герба України — “трязубец” і, відповідно, — “Trident” (виходить: російський герб — “двоголовец”?).

На щастя, хоч українці США, Канади, Великобританії у своїх англомовних виданнях називають Герб України достойно — Трузив. Тризуб — це не Trident, так само, як імперія — не вітчизна. Він не має нічого спільного ні з морським тризубцем Нептуна, ні з американськими ракетами, що заховані і чатують у підводних глибинах. Тризуб — це передовсім духовно-інтелектуальна, етнографічно-археологічна, культурно-історична, мовно-інформаційна, філософська та інша світоглядна глибина.

Гідний переклад його назви — як державного герба незалежної і великої європейської країни — з древньою культурою, мовою, звичаями, історією, освоєння його семантики та семіотики в контексті української національної ідеї, змогли би збагатити лінгвістично-інформаційну скарбницю нашої політичної еліти, особливо під час виборчих баталій, вибити із рук карту спекулювання на людських взаємовідносинах Заходу і Сходу України, надавши їм всеукраїнського об'єднавчого імпульсу. І, нарешті, на основі Тризуба затвердити Великий Герб України, залишивши його охорону Галицькому Левові та Запорозькому Козакові з мушкетом.

Степан Вовканич
доктор економічних наук,
професор,
головний науковий співробітник
Інституту
регіональних досліджень
НАН України,
м. Львів

Тризуб Володимира Святого

Нині, як ніколи, є архіважливим перевести Тризуб у духовно-інтелектуальну площину, тобто площину концептуалізації ідеологічних підвалин розбудови держави нації — української України, захисту її культурної ідентичності від інформаційної квазівестернізації, від негативного впливу на національний простір глобалізаційних процесів зодноріднення. Сьогодні опрацювання стратегії *української національної ідеї* детермінується триєдністю підвалин — Україна: соборна, українська і конкурентна.

**Пам'ятник Нептуну,
м. Львів**

Стосовно того, що Тризуб несе в собі державонацієтворче навантаження, має релігійне та ідеологічне забарвлення, — сумнівів не існує. Адже тільки цим можна пояснити незнищенність символу Русі-України, незбагненний потяг до нього народу впродовж віків, як і нелюдську лють до

Тризуба з боку ворогів державної самостійності України. На цьому тернистому і кривавому шляху Тризуб уже сам має власну історію, увібравши в себе різні часові відтинки розвитку української державності та демократії, періоди змагань народу за волю і, врешті-решт, за виживання на своїй, не чужій землі. Не говоритимемо, що за нього йшли на смерть, гинули в Сибіру, в казематах “Берези Картузької”, в тюрмах Угорщини, Румунії та інших сусідів.

них його елементів. Якщо одним середній елемент видається мечем, багнетом, іншим у цей час вбачається, як показали дебати у Верховній Раді України, зело (паросток, дерево) вічного життя чи свічка каяття, що горить у людських долонях. А ще інші уявляють собі посередині хрест чи якір як символ укорінення та непорушності української Державності. Дехто вбачає у Тризубі підняті руки Берегині, яка захищає своє житло, сім'ю, дітей, чи, скажімо, ініціали рівнопо-

З огляду на це, визнаймо принаймні один історично беззаперечний факт: боротьба за Тризуб — це боротьба за державну самостійність України, за її національну ідею, свободу. І навіть сьогодні серед усіх політичних партій (хоча їх — далеко понад сто) узагальнено можна виділити лише дві: одна — та, що за Україну під Тризубом, і друга, — що знову хоче бачити її колонією під символікою російської імперії; для однієї він акумулює історичні витоки нашої Державності, для другої — символ боротьби невдячних “туземців” проти “визволителів” України, головно, православної місії “собирання” слов'янських земель та як за їх допомогою “обустроить” Росію.

Тому дехто і нині бачить у зображенні Тризуба свободу польоту сокола чи, власне, саме слово “воля”. Інші вбачають знак, пов'язаний з періодом посіву і дозрівання злакових — плуг, колос. Наш час сприяє визріванню нових поглядів на триєдність основ-

тольних князів *Ольги і Володимира*.

Отже, кожний споглядає на сутність Тризуба зі своїм світоглядом, із позиції своєї професійної діяльності, рівня розвитку, національної свідомості, патріотизму, філософських рефлексій тощо. І це природно, бо без цього багатства поглядів — не віднайти глибинне, не узагальнити сутнісне.

А може, розмаїття сутностей? Адже за іншими версіями, Тризуб первісно називався “*Трисула*”, тобто — *Трисуття*. Отже, якщо абстрагуватися від спільного числівника “три”, то зв'язок слід шукати між словами “суття”, “сутність” і “зуб”.

Тоді й вийде, як пише *Василь Кобилюх*, що сьогоднішній “зуб не від зуба. Це слово спримітивізоване з плином історії... Насправді воно походить первісно від *ce/su- bhuta*: 1. Благодать, щастя, благо, блаженство (від Бога); 2. Вдалий, розумний, добрий, хороший... *Трисубгута* після історичного спрощення й занепаду

придихового [бє] дало *триуб*, а при частій і швидкій вимові фонема [с] озвучується до нинішнього *Триуб*, що означає “Три благодаті”.

Таким чином, йдеться про багатомірність, особливо інформаційну багатовекторність символу, який в одне ціле з'єднав три сутнісні благодаті. І чому тільки три?

**Триуб і тризна
в системі
інформаційних чинників
тягlosti розвитку**

Не дискутуючи, все-таки нагадаємо, що в українській мові є дуже древнє, загадкове слово “*тризна*”, яке сягає культури Трипілья і пов'язане з прадавніми добрими звичаями та розумними традиціями прощання з померлими. Чому нашим пращурам, востаннє проводжаючи людину, для того, щоб жити далі, вижити і розвиватись на землі, слід було, власне, знати саме три сутності чи благодаті як чинники життя? Які вони? Можна тільки здогадуватись, ґрунтуючись знову ж на певному світогляді, ясна річ, у контексті загальнолюдських цінностей, тягlosti життя, пізнань людиною довколишнього світу, сутнісних факторів екзистенції українського соціуму та суттєвих його здобутків на шляху суспільного прогресу.

З огляду на це, очевидно, що, поперше, живим слід належно наголосити на тому доброму, розумному, що було зроблено людиною, яка відійшла з життя. Це — чесне, щире і вдячне зусилля всіх сучасників, вмотивоване тим, щоби повно і правдиво передати зроблене покійним прийдешньому поколінню. По-друге, підготувати покоління, що підростає, так, щоб майбутній соціум (широкий загал) був готовий свідомо і відповідально прийняти набутий доробок. І, по-третє, достойно успадкувавши передане, молодим слід примножити його для своїх нових нащадків, аби продовжити розвиток розумних і благодатних ідей спільнотами чи за трудних умов — просто вижити.

У цьому вічному “коловороті знань” як розумному, відшліфованому віками інформаційному механізмові (рушію) суспільного розвитку перше і друге завдання означають передавання нагромадженої (традиційної) інформації, знань, досвіду тощо по вертикалі (від покоління до покоління). Тобто, висловлюючись сучасною мовою, формування потенціалу знань, їх застосування як інтелектуального капіталу в тій чи іншій суспільній системі (регіоні, країні).

Натомість, третє завдання — ставити перед прийдешніми поколіннями досягнення вищої мети: на базі здобутих знань створити нові, прогресивніші, себто розширювати новаторські ідеї, знання по горизонталі. Водночас, вводячи їх в суспільний обіг, “вмонтувати” в обов'язкову “вертикаль” трансмісії інформації як стартовий фундамент і заповідний дороговказ для майбутніх нащадків в новому їхньому спурті на шляху дальшого пізнання, суспільного поступу і т. ін. А буде це відбуватися еволюційно-революційним шляхом або навпаки, по спіралі чи за певними циклами — це вже питання стратегії і тактики державотворення, розвитку нації та її суспільних систем — регіональних чи глобальних.

“Опрацювання стратегії української національної ідеї детермінується триєдністю підвалин — Україна: соборна, українська і конкурентна...”

Цьому сприятиме й заглиблення в семантику і семіотику нашого древнього, водночас навидовижу дуже сучасного державного герба — Триуба

До цієї думки нас схиляє і Шевченкова “Тризна”. Якщо ідеї (якими б прекрасними вони не були) людини, що відійшла за виднокрай життя, вже не запліднюють уми наступних поколінь, якщо нема кому “піснею новою оспівати свободу на рабській землі”, то раніше чи пізніше настає день, коли “и час уж проходит, никто не приходит, должно быть друзьями навеки, навеки забыты они”. Нікому відправити за другом тризну, а відспівування йому “Вічної пам'яті” перетворюється в ілюзію. Це, очевидно, усвідомлюють усі, хто у прочитанні “Кобзаря” дійшов до поетової “Тризни”, і хто не дійшов.

Проте мало хто з українців знає те, на чому наголосив автор фільму “Тризна” **В. Вітер** перед його показом у львівському кінотеатрі “Україна”: “Наші пращури вважали, що справляти тризну за хорошою людиною слід доти, доки її всі добрі риси і розумні задуми не передадуться сучасникам”, і на далеко не риторичне запитання: “Навіщо я зняв фільм про *Івана Миколайчука*?”, режисер сам собі відповів: “Для того, щоб жила Україна справді прекрасна і сильна, щоб народжувались українські Тарковські та Цибульські”.

Подумалося: якщо наші предки так глибоко розуміли, а сучасники —

сприймають цю філософію розвитку (саме в момент похорону найчастіше замислюємося над сенсом життя, процесом суспільного розвитку та місцем вічного в ньому), то чи не відбулося так, що наведені три принципи (сутнісні благодаті), на яких ґрунтується зв'язок поколінь та неперервність передачі інформації у суспільстві як першопричини тягlosti його розвитку, — були внесені, скажімо, у відповідний знак чи символ, що постійно, а не лише в час смерті когось із рідних або близьких, нагадував би кожному новому поколінню про таїну незнищенності, про коріння їх роду, витокі буття народу та чинники розвитку його культури, мови, економіки і т. ін.?

Хіба наш прадавній знак у формі триуба не повинен нагадувати сучасному поколінню про названі вічні — доленосні для нас і нині — екзистенційно-інформаційні чинники?!

Пошук відповіді на ці актуальні запитання бачимо саме у заглибленні в семантику і семіотику нашого древнього, водночас навидовижу дуже сучасного державного герба — *Триуба*. Ба більше, глибинність його філософії відчувається щораз більше за умов посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів, переходу до моделі інтелектуально-інноваційного розвитку України, побудови національної “нової” економіки знань, де домінуватимуть не стільки матеріальні (що вичерпуються), скільки невичерпні інформаційні, духовно-інтелектуальні, творчі ресурси нації, що передаються як соціальний спадок і забезпечують її мовну, культурну, релігійну та іншу ідентичність, захищають національну самобутність, українськість інформаційного, мас-медійного, наукового, освітнього, економічного та іншого суспільного простору нації. Водночас, плекають любов, живлять і

Інформаційний підхід до триуба не лише розширює в соціально-психологічному, педагогічному, політичному та інших аспектах розуміння загрози з боку імперської семіотики для збереження українцями своєї національної ідентичності, а й дозволяє виокремити те важливе “повчально-третейське”, що нині застерегло б нас від внутрішніх “гетьманських” амбіцій за надто шкідливою для національної ідеї формулою: “три українці — дві мікробулави”.

кріплять пам'ять людини, громади, нації щодо своїх духовних праджерел в їхній неперервній триєдиній зв'язці — “минуле-сучасне-майбутнє”.

Таке глибинне інформативно-дидактичне навантаження тризуба не втрачало своєї актуальності для українців від часів формування слова “тризна”, творення епопеї “Слово о полку Ігоревім” до державотворчих процесів наших днів з їхніми закличними гаслами — “єдність” народу, “соборність” земель наших, утвердження питомої для українців мови, самобутньої культури, вітчизняної економіки знань тощо.

Річ не тільки в тім, що наведене навантаження відображає одвічний зв'язок поколінь, рух і роль знань, досвіду у тяглоті розвитку людської спільноти та наближення її до пізнання істини, використання освіти, науки, культури як сфер духовно-інформаційних (інтелектуальних, ідеальних), ресурс і потенціал котрих не лише креативно невичерпні, оскільки перманентно живляться творчістю людини, а й вартості їх — нетлінні, якщо знання, інформація одухотворені, гуманні, перманентно ущільнюючись, масово передаються з покоління в покоління як творчі здобутки розуму світових геніїв, перлини таланту власного народу.

Попри те, чи не найголовніше в екзистенції, яку утверджує філософія тризуба, — це історична мудрість і духовна настанова живим: не робити кумира з тлінного тіла. А віддавши йому належне, увічнювати мудрість правди слова, добрі діяння та розумні повчання попередників, зокрема інтелектуальні здобутки вітчизняного когнітаріату, духовну спадщину світової і національної еліт, тезаурус знань загалом. Слово — ідея, знання, інформація духовно запліднюють розвиток. Мертве тіло, навіть засновника імперії, навіть “увіковічене” за склом у мавзолеї, не має і не може бути храмом поклоніння. Мавзолей — не тризна, а імперія — не вітчизна.

Усвідомлення цього — чи не найбільша відмінність духовності, ментальності українця від ментальності нашого північного сусіда. Ця остання живилася ідеєю уніфікованого “хорального” люду, вдячного “благодетелю” — цареві чи комуністичному “пролетарському” вождеві. До того ж, після смерті “обожнені” ідоли обов'язково проголошуються великими, а то й канонізуються святими — їхні портрети, поруч з церковними хоругвами, вносять на демонстрації, хоча один одного ненавиділи, знищували і жодному ніколи не була притаманна ні

висока духовність, ні повага до власного народу, не кажучи вже про терпимість до підкорених націй — їхньої мови, освіти, релігії, символики тощо. Недавня церковна (Московський патріархат) хода киявськими вулицями прихильників святості розстріляного більшовиками російського царя — зайвий цьому доказ, рівно як і пропагандистсько-показова участь лідера “кишенькової партії” Костусева в переносі мощей замість того, аби працювати на Україну й удосконалювати антимонопольне законодавство держави. Імперська ментальність самозваного “старшого брата”, його атеїстична семіотика, російський “інтелектуальний” антиукраїнізм, на жаль, не покидають нашу обітовану землю, і скільки треба ще Помаранчевих мирних революцій, щоб ми були єдині в розумінні цієї небезпеки?

Не забуваймо навіть такий, здавалося б, дріб'язковий вчинок тоталітарного більшовицького правління — у львівській статуї Нептуна, що на площі Ринок, атеїсти відняли морський тризубець, аби у пам'яті молодого покоління він не викликав асоціації зі знаком Володимира Великого.

Імператив історичної пам'яті — триєдиний фундамент, на якому стояв, стоїть і повинен стояти український рід, якщо він прагне стабільно розвиватися. Саме категоричність такого імперативу *Тарас Шевченко* втілює у розуміння нації, бо завжди нагадував, нагадає і буде нагадувати нам, живим, не лише про живих і ще ненароджених, а й про мертвих — скошених голодоморним геноцидом чи невинно уб'єнних у тюрмах.

Тризуб завжди нагадає про третю силу

Герб нашої Вітчизни — це спадок від Київської Русі — символ, в якому прихована не одна актуальна для нас істина, водночас і повчальна заповідь предків, і континуум неперервності української культурної ментальності, в основі якої — пріоритет знань, духовності, толерантності, діалогічності як мудрий шлях пошуку компромісу. Це в нас духовно закладено від “Руської Правди” і “Повчання дітям” *Володимира Мономаха*.

Саме ці непомірні амбіції фатально заважали, на жаль, заважають і надалі нашому державотворенню, знаходженню в діалозі цих “третіх” раціональних і об'єднувачих думок, поглядів, ефективних дій, тобто тих толерантних, мудрих, зрештою знаннємістких рішень, об'єктивність та правда яких

десь “посередині”, як посередині — результуючий — третій графічний елемент тризуба. Саме дріб'язкові, часто регіональні, егоцентричні, а заодно й егоїстичні амбіції позбавляють нині багатьох псевдолідерів нації адекватної самооцінки та вміння правильно аналізувати зовнішні та внутрішні реалії і виклики, загрози і ризики, зрештою заважають нормальному спілкуванню, консолідації та природному співжиттю людей всередині країни, громади, а подекуди дозволяють окремим політиканам провокувати сепаратизм та інші антиконституційні дії.

Стрижень запропонованої візії державного символу України комплексно нанизує духовно-інтелектуальний — знаннєво-інформаційний, морально-політичний, соціально-психологічний, креативний та інші складники як преференції людського фактора в розбудові сучасної інноваційної моделі розвитку України, її інформаційної спільноти. Адже він інтегрує не лише інтелектуальний капітал, швидкість руху інформації в суспільстві, якість та цінність знань людини, набутих через соціальний спадок, вміння їх застосовувати та на цій основі творити нові знання, а й духовність, мораль та інші характеристики, такі потрібні в процесі прийняття виважених рішень, зокрема доле-носних для нації, держави за умов морального дефіциту.

Духовно-моральні якості конче потрібні кожній людині, а лідерам нації особливо, аби знайти те найістотніше “третє”, що гасить чвари і об'єднує зусилля людей, тобто виступає результуючим вектором згоди і рушійною силою загального поступу до добробуту та єдності народу. І в цьому сенсі тризуб несе національне екзистенційно-інформаційне навантаження: вчить нас зрозуміти самих себе, наші історичні помилки, етнопсихологію і, нарешті з'ясувати, що історія тоді нічому не вчить, коли сучасники — погані чи, радше, дурні учні, бо не хочуть вчитися не то, що на чужих, а й на своїх помилках.

Не будьмо невдячними учнями, не киваймо на ментальність та недосконалу науку батьків. Бо “якби вчилися так, як треба”, то й мудрість, чи то пак — самосвідомість, патріотизм, чесність та інші духовно-моральні, а відтак професійні, національні якості мали б вищий людський вимір, а наша Батьківщина була б у кращому стані, а, головне, з більш оптимальними перспективами цивілізаційного розвитку, досягнення добробуту, євроінтеграції, світовим іміджем і т. ін.

**Використання семіотики Тризуба
в логотипах установ України та в пам'ятних знаках**

Наші предки розуміли слабкість людських спільнот — розколюватись і стикатись лобами. Знали вони і силу єдності полярних сторін, знали вагу пошуку діалогу і рушійний духовний імпульс розумного консенсусу. Імператив консенсусу, злагоди, любові, як і принцип триєдності, — універсальний, він пронизує мораль соціуму, інтелект людини та навіть її природу. Лише в його рамках чоловік та жінка становлять це третє, ім'я якому людина-творець (або руйнівник, залежно від одухотвореності інтелекту, діянь, мотивів тощо). І така особистість у творчому пошуку, в реалізації національної ідеї, осягненні цивілізаційного розвитку знову використовує принцип триєдності: теза, антитеза і результативний синтез. Будь-який інформаційний процес неможливий також без функціонування трьох його обов'язкових елементів: джерела інформації, каналу її передачі та приймача. Отже, наш прадавній символ одночасно є і дороговказом, і засторогою, і духовною заповіддю щодо ваги як консенсусу у прийнятті рішень, так і універсальності механізму триєдності розвитку.

Творці символу використовували триєдність під час аналізу явищ природи, а ще більше для прийняття оптимальних рішень у результативному синтезі. Вони інтуїтивно розуміли вектор рівнодійної сили суспільного поступу, що лежить у духовно-інтелектуальній площині, себто посередині між спадковістю (наступністю, традиціями) і новоутворенням (новаціями), між Шевченковою наукою свого — доброго — не цуратися і чужому — мудрому — навчатися, необхідністю шукати оптимум між різноманітним форм співіснування усього сущого на землі, а не установок на його зодноріднення.

Вони освоїли тривимірний простір, а ми ще й досі за екстремально-більшовицькою інерцією користуємося революційно-доцільною, але деструктивною на довгу перспективу розвитку двомірною: хто не з нами, той проти нас, матеріальне — ідеальне, православний — греко-католик, позиція — опозиція, уряд — парламент, Схід — Захід і т. ін.

Тризуб випромінює духовні імпульси

Тризуб — знак не лише національного і духовного відродження України, це й рятівна Трійця, що, передусім, через таємничу природу триєдності символізує на землі гло-

бальний, всеохопний і безперервний екзистенційно-духовний процес, який через інтенсифікацію творення духовного продукту — дифузії нових знань, інформації, їхню інфільтрацію в щоденну практику і свідомість соціуму — одухотворює, інтелектуалізує і гуманізує життя людей, нації і людства загалом.

У цьому контексті прикметник “духовний” пов'язаний не тільки винятково з церковною ризою та іншими релігійними атрибутами, а й з екзистенційним універсумом неперервності (тяглості) передавання соціумом нагромадженої (ним, людством) духовної, культурної, інтелектуальної та іншої соціальної спадщини наступним поколінням, їх одухотворенням через пізнання мудрого, нетлінного.

Духовність там, де є передача позитивного, добродійного, інформаційно-когнітивного, знаннево-інтелектуального конструкту нації і люд-

ства як на вербальному, так і на уречевленому рівнях; де працюють заради не лише сьогоднішнього, а й прийдешнього дня, заради кращого майбутнього людини, нації, людства.

Саме передача інформації, традиційних і нових знань від одного покоління до другого (через сім'ю, школу, церкву, вищі освітні заклади) — це не тільки суспільна “вертикаль” формування капіталу знань, а тонкий соціально-психологічний фактор одухотворення, формування творчої елітарності, що ґрунтується на високій освіченості, інтелекті, етиці, естетиці, врешті на культурі, свідомості, гуманності та моральності людини, її нації. Це й підґрунтя складників національної ідеї кожного народу, невичерпних джерел його інтелектуального капіталу та соціального прогресу.

Весь розвиток людства — це намагання якомога швидше оволодіти ти-

ми цінностями, знаннями, інформацією, що їх виробили попередні покоління, спертися на плечі його геніїв, а то й за глибиною творчої думки, новизною ідеї — випередити їх. Досягнення рівних можливостей у цьому процесі для всіх — це основа основ духовності та соціогуманізму суспільного поступу, що передбачає паритетний захист прав і людини, і нації.

Не може бути захищеною людиною, якщо не захищена її нація. За умов конвергенції інформації метод захисту від руйнівних наслідків глобалізації як сучасного загальноцивілізаційного процесу, збереження національного інформаційного простору, нашої автентичності — лише один: інтенсифікація зростання власного духовно-інтелектуального потенціалу, підвищення освітнього, професійного, врешті творчого рівня свого народу до світового, долучення до здобутків глобалізації і здобуття у цьому невідворотному процесі лідерських чи, принаймні, достойних позицій. Безперечно, народ, який породив тризуб, — один із давніх, і його коріння сягає далеко не тільки у віки, а й у витoki духовного, інтелектуального потенціалу людської цивілізації. Феномен тризуба, зачерпнувши глибоко корінням зі скарбниці загальнолюдських вартостей, нині повертається в Україну як її герб, символ державної Незалежності.

Зв'язок між Тризубом і Україною вельми непростий, і історія та сутність цього зв'язку, як і сам Тризуб — не усім сусідам подобається.

І сьогодні, коли нас, українців, за старовинний державний герб, нарешті, не судять і не мордують, коли затверджена й удосконалюється Конституція суверенної України, Тризуб справедливо повинен стати основою основ Великого державного герба — виявом і засобом консолідації нації та зростання могутності її держави. Але, щоб збудувати суверенну українську Україну, об'єднати духовно її народ, мусимо первинно досягнути велич Тризуба. А досягнувши, станемо гідними високого його змісту, як і національного прапора, на якому Тризубу давно вже пора посісти своє — належне йому місце як Гербові вільної Соборної України.

Сприймаймо триєдність як основу земного буття і Богоєства, не збагненого розумом. Це можна зробити ли-

ше за допомогою патріотичної любові, віри і нового світогляду.

Тризуб відобра-

жає особливу загадковість — духовно-інформаційний елемент перехрестя (зв'язку) вічного з тлінним, космічного з земним, людського з Божим, українського з загальнолюдським; він — символ національного духу нашої державності. У нього, як і в хреста, є своя “вертикаль”, що віддзеркалює імпульси доброти, духовності і розуму. Вони надходять з інформаційного поля небес, водночас — земну “горизонталь” можливостей творчості людини, громади і молоді генерації нації.

В осягненні цих благ — сутність споконвічного механізму інтелектуального розвитку людини, формування людського капіталу в суспільстві, використання його державою і світовою громадськістю, зрештою, сенс інформаційних взаємозв'язків як основи творення синергійного ефекту в людській діяльності.

У цьому — й соціальні резерви духовно-інформаційної мобільності людини, інноваційності її нації як індикаторів інтенсивного творення інтелектуальної власності країни, адаптації та нарощування темпів запозичення прогресивних новацій, тобто показника суспільного руху інформації, її якісно-цінних характеристик, креативу соціуму і т. ін.

Тризуб не асимілює натуральних форм ні тваринного, ні рослинного світу. Як символ, цей древній знак переносить нас, українців, у площину темпів суспільного руху інформації, знань, інтелектуального осмислення надбань культури, узагальнено відображаючи найвищу форму людської життєдіяльності — духовну культуру, передовсім основує фундаментальну інформаційно-комунікаційну роль духовності в тягlostі розвитку людини, нації, людства взагалі. У цьому контексті культура (праці, побуту, навчання, живопису, політики, мас-медіа

тощо) — це рівень творчого надбання та широкої соціалізації продуктивно-конструктивних (оптимально-раціональних, морально-вмотивованих і соціально-орієнтованих) ідей, сигналів, традиційних та нових звичаїв, досвіду, навичок, знань тощо, тобто тієї непроминально цінної інформації, що, як квінтесенція людського розуму, таланту і духу, перманентно передається у вигляді соціального спадку від покоління до покоління з метою глибокого пізнання світу, повнішого розкриття можливостей людини, її ідей, знань та умінь подальшого просування по шляху цивілізаційного розвитку.

Не протиставляймо духовне (ідеальне) матеріальному, а пізнаваймо та розглядаймо їх в органічній єдності, точніше — в триєдності. Тоді й держаний герб — ТРИЗУБ — постане для нас Трійцею єдності, що зрозуміти і нам буде легше, і нашим керівникам — як, на чийй землі та яку Україну будувати.

Це дозволить українцям врешті досягнути себе і позиціонуватися як духовно єдина нація, допоможе виховати та сформувані патріотичну і чесну владу — спроможну побудувати державу, гідну цієї нації, її споконвічного, якщо не космічного, то хоча б символу новітніх очікувань Майдану, незраджених ідеалів Універсалу національної єдності та стабільного розвитку.

Нехай золота сув'язь Тризуба сприйматиметься як знакова: хоча витіювато кручена, але ніким не перервана нитка життя древнього народу, який ця Трійця завжди вела, — веде й нині — вгору, до освіти, науки і свободи, аби він, як рівний серед рівних, вільний серед вільних, був і розвивався серед такого ж вільного європейського та світового співтовариства.

Іхай на цьому шляху мертві пострадянські привиди не тримають живих за руки, а передвборчі програми політичних партій не дивують нас відсутністю їхньої доброї волі щодо затвердження Великого Державного Герба України конституційною більшістю.